

Bidrag fra Odd Gunnar Skagestad (gjesteskribent) på nettpublikasjonen Diplomatemeritus 17. august 2020:

<https://diplomatemeritus.wordpress.com/2020/08/17/>.

Våre stakkars universiteter

AUGUST 17, 2020

GJESTESKRIBENT: ODD GUNNAR SKAGESTAD

OsloMet

Den 12. januar 2018 kunne Rikshovedstaden skilte med å ha pådratt seg et nytt universitet. Allerede fra starten av ble institusjonen belemret med det utiltalende, håpløse og fullstendig umusikalske navnet **OsloMet**. Som notabene ikke er en T-banestasjon, et moteshow, en operabygning eller et nytt syntetisk narkotikum, – om noen skulle ha trodd noe slikt. For å avverge at så skulle skje fant de ansvarlige navneskaperne det mest betryggende å utstyre nykommeren med den prangende tilføyelsen “**Storbyuniversitetet**“. Men skaden var allerede gjort.

At dette påfunnet skulle bli kilde til adskillige morsomheter, er muligens et forsonende trekk ved hele greia. Vi grinebitere som ikke var istand til å mobilisere den fornødne skadefryd, kunne søke trøst i det gamle munnhullet “Siste ord er ikke sagt!” For dette tøvet kunne vel ikke vare?

Men mennesket er øyensynlig fortsatt i stand til å venne seg til hva som helst. I løpet av et par år ser navnet OsloMet – utrolig nok – ut til å ha satt seg. Det som begynte som en farse, er blitt en tragedie.

Å bli kvitt denne vanskapningen er kanskje en tapt sak, men som russerne sier: “Nadjezjda poslednej umirajet”, hvilket er utlagt “Håpet er det siste som dør”.

Det fordums Kgl. Frederiks

Men hva med vårt allerede veletablerte stedlige Alma Mater, grunnlagt som Det Kgl. Frederiks i 1811?

Denne arkaiske benevnelsen – en arv fra Firehundreårsnattens døende dager – kunne jo ikke vare, og fra 1939 har navnebyttet vært et faktum: **Universitetet i Oslo**. Som alle vet, et uhyre lite spenstig valg. En språklig platthet, rett og slett nitrist, vil mange mene – selv i sin tidsriktige forkortede form UiO. Men rett skal være rett: Navnet er ikke direkte ukorrekt eller misvisende, som en geografisk opplysning betraktet. Dette universitetet befinner seg faktisk i Oslo. Ja, helt siden byutvidelsen i 1948 har samtlige av institusjonens diverse campuser (eller heter det campi?) befunnet seg innenfor bygrensen.

Lokativ eller genitiv – er’ e så nøye ‘a’?

Men heller ikke academia kunne forbli uberørt av globaliseringens påvirkningskraft: Noen kom etter hvert til å mene at Universitetet også burde ha et engelsk navn. I sin direkte og korrekte oversettelse måtte benevnelsen nødvendigvis bli “**The University in Oslo**“, hvilket ville lyde om mulig enda mer krøkkete på engelsk enn på norsk. De bestemmende instanser mente øyensynlig også at preposisjonen “of” ville være mer velklingende enn “in”. Det kunne de muligens ha rett i, men feil ble det ikke som.

Resultatet har iallfall vært at så lenge noen av oss kan huske, har UiO presentert seg overfor omverdenen med det høyst misvisende og villedende navnet “**The University of Oslo**“. Åpenbart har Universitetets ansvarlige ledelse hele tiden næret et dypfølt ønske om å tilsløre at det dreier seg om en statlig institusjon, og i stedet fremstå som en kommunal etat. Ja, for det kan vel ikke være tale om ren og skjær språklig uformuenhet?

Preposisjoner er en vanskelig materie – det være seg på norsk eller engelsk. Men som det heter i et annet av våre gamle munnhell: “Er’ e så nøye ‘a’?”

Siden UiO uansett synes fast bestemt på å operere med et engelskspråklig navn, har jeg – helt vederlagsfritt – foreslått for Universitetets ledelse at de heller får kalle seg “**The Oslo University**“. Ikke av de mest spennende navnevalg, bevares, men ikke direkte ukorrekt. Og så slipper de iallfall dette preposisjonstøvet.

Det kunne likevel være fristende å uteske hva montro Språkrådet mener om saken? Som tenkt, så gjort. Svaret lød, forutsigbart nok: “Engelsk er ikke Språkrådets fremste kompetanseområde”. Et utsagn som utvilsomt står til troende.

Hva med våre øvrige universiteter?

Det er mange av dem – altfor mange, vil noen mene. Hele ti stykker, medregnet de to ovenfor nevnte hovedstadsbaserte læresteder.

Fire av disse har slavisk fulgt **UiOs** eksempel, med norsk navn i lokativ og engelsk navneform i genitiv. Dette gjelder universitetene i **Bergen** (UiB), i **Stavanger** (UiS), i **Agder** (UiA) og i **Sørøst-Norge** (USN), som ble etablert henholdsvis i 1946, i 2005, i 2007 og i 2018.

“Sørøst-Norge” betyr – som alle sikkert vet – Notodden, med en masse andre steder på Østlandet i tillegg.

De resterende fire har valgt en tanke mer kreative navneløsninger:

Universitetet i Tromsø (UiT, etablert i 1968) kaller seg “**Norges arktiske universitet**“, noe som på engelsk stundom gjengis med “**The Norwegian Arctic University**“, andre ganger “**The Arctic University of Norway**“. Enkelte vil mene at den slags er en tilsnikelse, all den stund et slikt navn rettelig heller burde tilhøre **Universitetssenteret på Svalbard** (UNIS) med tilholdssted Longyearbyen. På engelsk presenterer UNIS seg som “**The University Centre in Svalbard**“, og utviser dermed (til forskjell fra UiO m.fl.) en grei mestring av preposisjonenes utfordringer. Men merkelappen “arktisk” har likevel Tromsø fått legge beslag på.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU, etablert i 1996) kaller seg rett og slett “**Norwegian University of Science and Technology**“, og unngår dermed å rote seg bort i semantisk forvirring om statlig kontra eventuell kommunal tilhørighet. At institusjonen har sitt hovedsete i Trondheim, og for øvrig har filialer på Gjøvik og i Ålesund, kan være kjekt å vite, men forkludrer ikke universitetets navn.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU, etablert i 2005) har valgt det poetiske “**Norwegian University of Life Sciences**” som sitt engelske navn. Heller ikke her har man latt beliggenheten (på Ås i Follo) skape noen kasus-konflikt mellom genitiv og lokativ.

Sluttelig må vi ikke glemme **Nord Universitet** (etablert i 2016), med hovedkvarter i Bodø og ellers studiesteder i Nordland og Nord-Trøndelag. Navnet på engelsk er “**North University**“. Slett ikke verst! Det enkle er ofte det beste.

Høyere opp og lengre frem!

Så kan man – om man våger – spørre om hva vi egentlig skal med alle disse universitetene? Norge er velsignet med en overflod av høyere utdanningsinstitusjoner og læresteder. Det skal vi være glad for. Kunnskap er makt, dessuten må de distriktpolitiske hensyn ivaretas. Da kommer de akademiske ankerfester og identitetsmarkører godt med, om de så må smøres tynt ut over hele vårt ganske så grisgrendte kongerike. Men behøver aktørene/tilbyderne nødvendigvis å smykke seg med “universitet” i navnet?

Svaret er muligens ja. Det kan gå inflasjon i alt, og hverken forfengelighet eller inflasjon er noe å spøke med.

Men når det gjelder klønete og ubehjelpelige institusjonsnavn, gjelder også det gamle ordtaket “Evig eies kun et dårlig rykte”.

Odd Gunnar Skagestad